

Juridiska avdelningen

20.12.1999

Till arbetspensionsanstalterna

ÄNDRINGARNA I BESTÄMMELSERNA OM ARBETSLÖSHETSPENSION TRÄDER I KRAFT 1.1.2000

Bestämmelserna om arbetslöshetspension ändras från och med 1.1.2000. Ändringarna baserar sig på det avtal som arbetsmarknadsorganisationerna och arbetspensionsanstalternas företrädare ingick i juli 1999. Både bestämmelserna om hur arbetspensionen bestäms och villkoren för att få pension ändras. Dessutom ändras arbetsgivarens självrisk för arbetslöshetspensionen.

Lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa ändras permanent. Ändringen inverkar på alla de pensionslag, där återstående tid kan ingå.

Lagändringarna träder i kraft i början av år 2000. De tillämpas på pensioner där pensionsfallet inträffar under lagens giltighetstid.

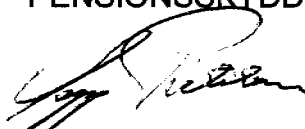
Ändringar i bestämmelserna om arbetslöshetspension har i tillämpliga delar också gjorts i bestämmelserna om folkpension, sjömanspension och den offentliga sektorns pensioner.

I detta cirkulär ges anvisningar om hur bestämmelserna om arbetslöshetspension skall tillämpas. Anvisningar om lagändringens inverkan på datatrafiken och fördelningen av ansvaret för pensionerna och det registrerade tilläggs pensionsskyddet kommer att ges i ett skilt cirkulär.

Blanketten för arbetslöshetsintyg jämte ifyllningsanvisningar förnyas i en arbetsgrupp vid social- och hälsovårdsministeriet. När de nya anvisningarna och den nya blanketten är färdiga skickas de till pensionsanstalterna.

Regeringens proposition med förslag till nya bestämmelser om arbetslöshetspension har sänts till pensionsanstalterna i cirkulär A 23/99. Riksdagen har godkänt lagarna i den föreslagna formen.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Helena Tapio

Juridiska avdelningen

20.12.1999

Cirkulärets beredningsgrupp:

Ahonen Mika	Pensions-Fennia
Björkbacka Arja	Varma-Sampo
Ikkala Anneli	PSC
Karsikas Tapio	PSC
Kortesoja Irma	PSC
Mildh Åsa	Statskontoret
Mustonen Timo	LEL Arbetspensionskassan
Piitulainen Terhi	PSC
Pärnänen Seija	Ilmarinen
Wahlsten Raili	Tapiola
Wiik Reetta	Ilmarinen

Juridiska avdelningen

20.12.1999

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	ALLMÄNT	5
2	IKRAFTTRÄDANDE	6
2.1	Huvudregel	6
2.2	Gamla regler gäller med hjälp av skyddsbestämmelse	6
2.2.1	Personer som befinner sig i den s.k. pensionsslussen	6
	100-dagarsregeln	7
	Exempel	7
2.2.2	Arbetstagaren anses ha rätt till arbetslöshetsdagpenning	8
2.2.3	Företagare	8
2.2.4	Lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa	9
2.2.5	"Missgynnade personers" ställning efter lagändringen	9
2.3	Sammanfattning av ikraftträdelsen	10
	Ålder och situation när lagen träder i kraft 1.1.2000	10
	Exempel på situationer med 100 dagar	11
	Rätt till dagpenning	12
	Tidpunkten för uppsägning eller permittering	12
3	KRAVET PÅ RÄTT TILL ÅTERSTÅENDE TID SLOPAS	13
4	ARBETSLÖSHETSPENSIONENS BELOPP	14
	Exempel	14
4.1	Arbetslöshetspensionens belopp när anställningen har sänkt pensionsålder	15
	Exempel, där pensionsåldern i anställningen är 62 år	16
	Exempel, där pensionsåldern i anställningen är 60 år	17
4.2	Nytt arbetsvillkor	17
5	PENSIONSFALLET	18
5.1	De nya bestämmelserna	18
	Pensionsfallsdagen	18
	Exempel	19
5.2	De gamla bestämmelserna	19
6	RETROAKTIVT BEVILJANDE AV ARBETSLÖSHETSPENSION SOM FRIBREV	20
6.1	Vem kan bli beviljad pension retroaktivt	20
6.2	Förfarande på grund av lagändringarna	21
	Ansökan som tidigare avslagits	21
	Personer som inte ansökt om arbetslöshetspension på grund av att de inte haft rätt till återstående tid	21
6.3	Pensionen börjar	21

Juridiska avdelningen

20.12.1999

6.4	Personer som får förtida ålderspension	21
6.5	Intyg över arbetslöshet och datum för pensionsfallet	22
	Ansökan som avslagits	22
	Personer som inte ansökt om pension	22
7	ARBETSLÖSHETSPENSION ÄNDRAS TILL ANNAN PENSION	23
7.1	Arbetslöshetspension blir ålderspension	23
	Exempel	23
7.2	Arbetslöshetspension ändras till förtida ålderspension	23
7.3	Arbetslöshetspension som ändras till invalidpension eller individuell förtidspension	24
7.4	Familjepension efter arbetslöshetspension eller efter arbetslöshetspension som ändrats till invalidpension	24
8	BEVILJANDE AV ARBETSLÖSHETSPENSION EFTER ANNAN PENSION	25
8.1	Delinvalidpension som ändras till arbetslöshetspension	25
	Exempel	25
8.2	Arbetslöshetspension efter deltidspension	25
8.3	Tidigare grunder	26
9	PENSIONS FÖRSÄKRING UNDER PENSIONERING	26
10	FÖRBÄTTRING AV ÄLDRE ARBETSTAGARES SYSSELSÄTTNINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	27
10.1	Lagändring 1.1.2000	27
	Exempel	28
11	SPECIALDRAG I KAPL OCH KoPL	29
12	FÖRFARANDE VID AVGIVANDE AV PENSIONS BESLUT	29
12.1	Innehållet i pensionsbeslutet	29
12.2	Ändringar efter att pensionsbeslut givits	30
	Ny samordning	30
	När arbetslöshetspensionen dras in	30
13	ANSVARET FÖR ARBETSLÖSHETSPENSIONERNA	30
13.1	Fonderingen	30
13.2	Ikraftträdande	31
13.3	Arbetsstagare som anställs i en ålder av över 50 år	31
13.4	Grunder för befrielse från arbetsgivarspecifik självrisk vid arbetslöshetspension	32
13.5	Pensionskassor och pensionsstiftelser	33
13.6	Kringgående av skyldighet att ordna pensionsskydd	33

Juridiska avdelningen

20.12.1999

1 ALLMÄNT

Förfarandet med hur arbetslöshetspension skall bestämmas ändras 1.1.2000. Dessutom har man för avsikt att ändra s.k. storarbetsgivares självriskandel av kostnaderna för invalid- och arbetslöshetspensioner i försäkringspremiegrunderna. Meningen är att man med hjälp av lagändringarna, tidig rehabilitering och Arbetskraftsmyndigheternas aktiva syster-sättningsåtgärder skall kunna öka äldre arbetstagares möjligheter att fortsätta delta i arbetslivet och uppskjuta pensioneringen.

Man medverkar aktivt till att äldre arbetslösa så vitt möjligt skall få arbete på den öppna arbetsmarknaden. I detta syfte ändras storarbetsgivarnas ansvar för eventuella kostnader för invalid- eller arbetslöshetspensioner, som betalas till arbetstagare som anställts då de varit över 50 år. Dessa kostnader påförs inte längre enbart den arbetsgivare som försäkrat anställningsförhållandet, utan de överförs på de arbetsgivare som har självrisk, för att bekostas av dem gemensamt till den del som gäller anställningar som pågått en kortare tid än tre år.

Fonderingen av arbetslöshetspensionerna utökas till 80 procent. Samtidigt minskas fonderingen av invalidpensionerna så att den bestäms lika för invalid- och arbetslöshetspensioner. Dessutom förhindrar man att självriskerna kringgås via artificiella företagsarrangemang.

Sättet att bestämma arbetslöshetspensionen har ändrats så att den återstående tidens pensionsdel inte mera fogas till pensionen. Den fogas inte heller när arbetslöshetspensionen ändras till invalidpension. Däremot fogas pensionsdelen när pensionen ändras till ålderspension. Likaså beaktas den i familjepensionen efter en person som erhållit arbetslöshetspension.

Minskningen av arbetslöshetspensionen gäller emellertid inte dem som befinner sig i den s.k. pensionsslussen, dvs. dem som är födda före 1945 och är arbetslösa när lagen träder i kraft eller har varit långtidsarbetslösa under år 1999. Minskningen gäller inte heller arbetstagare som har fått en anställning på viss tid för högst 10 månader, som omfattas av lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa. Om arbetstagaren emellertid har sagt upp sig, blivit uppsagd eller permitterad först den 1 augusti 1999 eller senare, tillämpas de nya bestämmelserna på honom eller henne.

Villkoren för att få arbetslöshetspension utökades i början av 1994 med kravet på att pensionssökanden skall ha rätt till återstående tid. Detta har lett till oskäligheter som nu avhjälpes i och med att villkoret om återstående tid slopas i lagen. Efter lagändringen kan arbetslöshetspension således också beviljas till enbart det belopp man hunnit tjäna in

Juridiska avdelningen

20.12.1999

eller i form av fribrevspension. Övriga villkor för arbetslöshetspension förblir oförändrade.

Villkoret om rätt till återstående tid för att få arbetslöshetspension slopas retroaktivt. Om den arbetslöse inte har haft rätt till arbetslöshetspension för att detta villkor inte har blivit uppfyllt, beviljas pensionen den följande månaden efter ansökan, förutsatt att de övriga villkoren för arbetslöshetspension är uppfyllda. Pensionen kan i dylika fall dock beviljas tidigast från och med den dag lagen träder i kraft, dvs. 1.1.2000.

Den tidsbegränsade lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa ändras så att det är möjligt att ta emot ett nytt arbete tidigare än förut, utan att pensionskyddet försvagas. Enligt lagändringen granskas rätten till återstående tid redan när det första anställningsförhållandet på högst 10 månader inleds. Eftersom denna lag har visat sig nödvändig, föreslås att lagen görs permanent.

2 IKRAFTTRÄDANDE

2.1 Huvudregel

Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2000. De tillämpas på pensioner, där pensionsfallet inträffar när lagen trätt i kraft.

2.2 Gamla regler gäller med hjälp av skyddsbestämmelse

2.2.1 Personer som befinner sig i den s.k. pensionsslussen

Genom ikraftträdelsebestämmelsen har man velat skydda dem som redan var arbetslösa och befann sig i pensionsslussen då arbetsmarknadsparterna knöt sitt avtal och tillämpa de tidigare bestämmelserna på dem. Å andra sidan har man genom ikraftträdelsebestämmelsen velat förhindra att nya arbetstagare skjutsas in i pensionsslussen efter det att avtalet offentliggjordes. Dessutom ville man försäkra sig om att arbetslöshetsskyddet för dem som blivit anställda för högst 10 månader inte skulle försvagas till följd av ändringen. I detta syfte reglerar man villkoren om tid med arbetslöshetsdagpenning, när ett anställningsförhållande skall anses ha upphört, arbetslöshetstiden under år 1999 och visstidsanställningens inverkan på förutsättningarna att omfattas av de gamla bestämmelserna. Ikraftträdelsebestämmelserna skyddar endast personer som är födda före 1945 och som har rätt till dagpenning enligt

Juridiska avdelningen

20.12.1999

lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning när lagändringen träder i kraft.

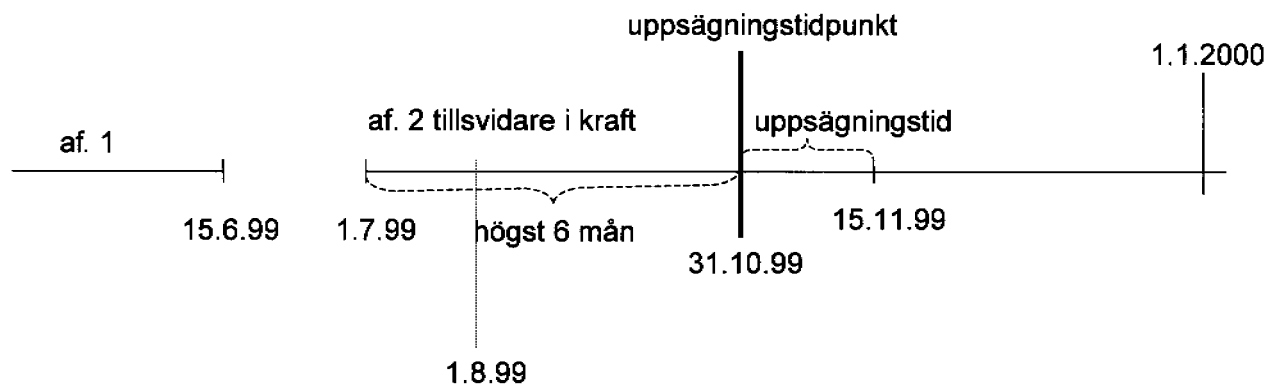
100-dagarsregeln

Skyddsbestämmelsen gäller också personer som blivit uppsagda, sagt upp sig eller blivit permitterade 1.8.1999 eller senare och som fått arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd för sammanlagt minst hundra dagar under år 1999 innan anställningen upphörde eller permitteringen började. Personer vilkas anställning på viss tid upphör under 1999 skyddas också, eftersom en visstidsanställning kan upphöra utan att det förutsätter uppsägning. Dessa personer har således fortfarande rätt till arbetslöshetspension, där pensionsdelen för återstående tid ingår.

Gamla bestämmelser tillämpas däremot inte på arbetstagare som vid lagens ikraftträdelse fick arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd på grund av att de blivit uppsagda 1.8.1999 eller senare eller blivit uppsagda från ett över 6 månaders anställningsförhållande. Detta gäller också permittering som börjat 1.8.1999 eller senare.

Exempel

Arbetstagaren är född år 1945

Uppsägningstidpunkten är avgörande när man granskar om anställningen pågått de sex månader som avses i föregående stycke.

Om personen får arbetsmarknadsstöd 1.1.2000 omfattas han inte av skyddsbestämmelsen, såvida han inte skyddas av 100-dagarsregeln.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

2.2.2

Arbetstagaren anses ha rätt till arbetslöshetsdagpenning

En arbetstagare anses ha rätt till dagpenning när lagen träder i kraft också för den självrisktid som avses i 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt den 1 januari år 2000. De gamla bestämmelserna tillämpas också på personer som när lagen träder i kraft inte har rätt till arbetslöshetsdagpenning av sådana godtagbara skäl som avses i 16 § 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eller för att arbetsgivaren har betalat någon annan ekonomisk fördel än lön eller motsvarande ersättning under uppsägningstiden på det sätt som avses i lagens 5 § 1 mom. 13 punkt. Följaktligen tillämpas de gamla bestämmelserna på arbetslösa som t.ex. är sjuka när lagen träder i kraft eller som fått sådan ersättning av sin arbetsgivare när anställningen upphörde att det förhindrar utbetalning av arbetslöshetsdagpenning vid årsskiftet, för att ersättningen periodiserats fram till tidpunkten för ikraftträdandet.

Gamla bestämmelser tillämpas också på dem vars anställning har upphört 30 och 31.12.1999 och som senast 3.1.2000 anmält sig som arbetssökande till arbetsbyrån. Också den som vid lagens ikraftträdande fått någon annan fördel anses ha rätt till dagpenning, om avdrag av fördelen på dagpenningen skulle leda till att det inte blir någon dagpenning kvar att betala.

Om det inte blir någon arbetslöshetsdagpenning kvar att betala, har den arbetslöse emellertid ingen rätt till arbetslöshetspension, eftersom maximitiden (500 dgr) inte kan räknas på basis av s.k. 0-dagpenning. Om beloppet av en annan fördel senare ändras så att det blir dagpenning kvar att betala, kan den arbetslöse få rätt till arbetslöshetspension. Då tillämpas de gamla bestämmelserna på hans pension.

En person som inte har rätt till arbetslöshetsdagpenning 1.1.2000, t.ex. på grund av att han sagt upp sig eller av sagt sig erbjudet arbete, omfattas av de nya bestämmelserna, såvida han inte är skyddad av 100-dagarsregeln.

2.2.3

Företagare

De gamla bestämmelserna om arbetslöshetspension tillämpas på företagare som är födda före år 1945, förutsatt att företagaren har rätt till arbetslöshetsdagpenning eller arbetskraftsutbildningens vuxenutbildningsstöd när de nya bestämmelserna träder i kraft. Företagaren har rätt till dagpenning också i det fall att han genomgår självrisktid enligt 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa när lagändringarna träder i kraft, eller om sjukdom (eller något annat godtagbart skäl enligt 16 § 4

Juridiska avdelningen

20.12.1999

mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa) har bidragit till att han mist sin rätt till arbetslöshetsdagpenning.

En företagare som avbrutit sin företagarkerksamhet har enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa rätt till arbetslöshetsdagpenning först när verksamheten bevisligen är avslutad eller bevisligen varit avbruten utan avbrott i fyra månader. Om denna fyra månaders väntetid pågår när de nya bestämmelserna om arbetslöshetspension träder i kraft, omfattas företagaren av de nya bestämmelserna. Detsamma gäller situationer där företagsverksamheten har avslutats och företaget sålts med försäljningsvinst, som periodiserats med den påföljden att företagaren mist sin rätt till arbetslöshetsdagpenning vid årsskiftet 1999-2000.

Företagarens rätt till arbetslöshetsdagpenning avgörs av Arbetskraftsmyndigheten. Den ger ett utlåtande om saken med bindande kraft till utbetalaren av arbetslöshetsdagpenningen.

2.2.4

Lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa

De gamla bestämmelserna tillämpas likaså på arbetstagare som omfattas av lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa. Eftersom avsikten med denna lag var att säkerställa att ett nytt arbete som en äldre långtidsarbetslös person tar emot inte försvagar det pensionsskydd han eller hon var berättigad till på basis av sitt tidigare förvärvsarbete, är det motiverat att fortsättningsvis tillämpa de gamla bestämmelserna på dem. Dessa personer har således fortfarande rätt till arbetslöshetspension, där pensionsdelen för återstående tid ingår. Dock förutsätts att arbetstagarens i lagen avsedda högst tio månader pågående anställnings- eller tjänsteförhållande är i kraft 1.1.2000.

I cirkulär A 20/98 ges närmare anvisningar om när lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa skall tillämpas.

2.2.5

Missgynnade personers ställning efter lagändringen

Om arbetstagaren efter 1.1.1994 inte har haft rätt till arbetslöshetspension på grund av att han inte har uppfyllt villkoret om återstående tid, har han rätt att på ansökan få arbetslöshetspension i form av fribrev från och med 1.1.2000. Då krävs att han i övrigt uppfyller villkoren för att få arbetslöshetspension. Detta gäller också personer som inte tidigare ens ansökt om arbetslöshetspension.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

Dessa personer beviljas pension från och med början av den månad som följer efter ansökan. Detta beror på att de flesta i den här gruppen redan har fått någon annan socialskyddsförmån, som man annars skulle bli tvungen att återkräva om pensionen beviljades retroaktivt. För att de som har rätt till arbetslöshetspension på basis av bestämmelsen skall hinna ansöka om och få pension genast från det att lagen träder i kraft, beviljas pensionen i alla fall från och med 1.1.2000, om ansökan lämnas in senast vid utgången av januari år 2000. Om pensionsansökan lämnas in senare, beviljas pensionen från början av den månad som följer efter ansökan. Om personen emellertid redan får förtida ålderspension på basis av ett lagakraftvunnet beslut, är det inte mera möjligt att bevilja arbetslöshetspension retroaktivt. Enligt vedertagen praxis kan ansökan om förtida ålderspension återkallas skriftligt innan beslutet vunnit laga kraft.

Pensionsskyddscentralen skickar uppgifter till pensionsanstalterna om ansökningar som blivit avslagna för att återstående tid saknas samt uppgifter om dem som inte lämnat in ansökan. Pensionsanstalten informerar sedan personen i fråga om möjligheten att söka pension.

2.3

Sammanfattning av ikraftträdelsen

Ålder och situation när lagen träder i kraft 1.1.2000

Om personen är född år 1945 eller senare, tillämpas de nya bestämmelserna som träder i kraft 1.1.2000 alltid på honom.

Om personen är född före år 1945, tillämpas de bestämmelser som gällde före 1.1.2000, om han när lagen träder i kraft 1.1.2000

- har rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (full, jämkad eller minskad) eller till utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, eller
- har en högst 10 månader lång anställning, på vilken lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa tillämpas.

Även om personen inte uppfyller de ovannämnda villkoren 1.1.2000, omfattas han av de gamla bestämmelserna, om

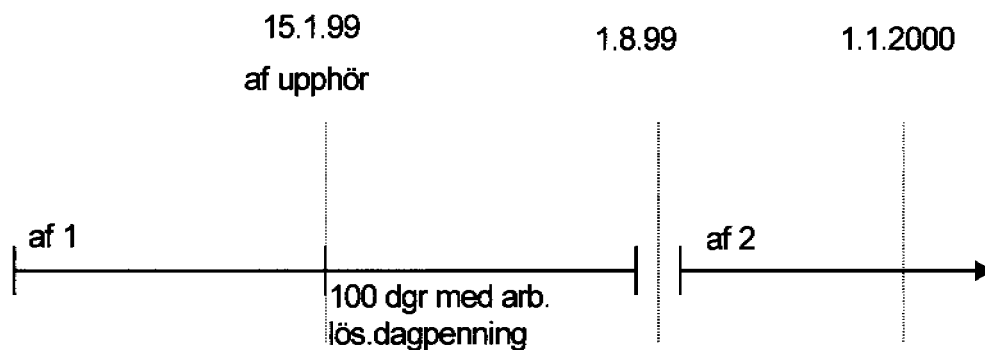
- han har fått arbetslöshetsdagpenning eller vuxenutbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning innan en pensionsberättigande anställning upphört eller permittering börjat för minst 100 dagar år 1999.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

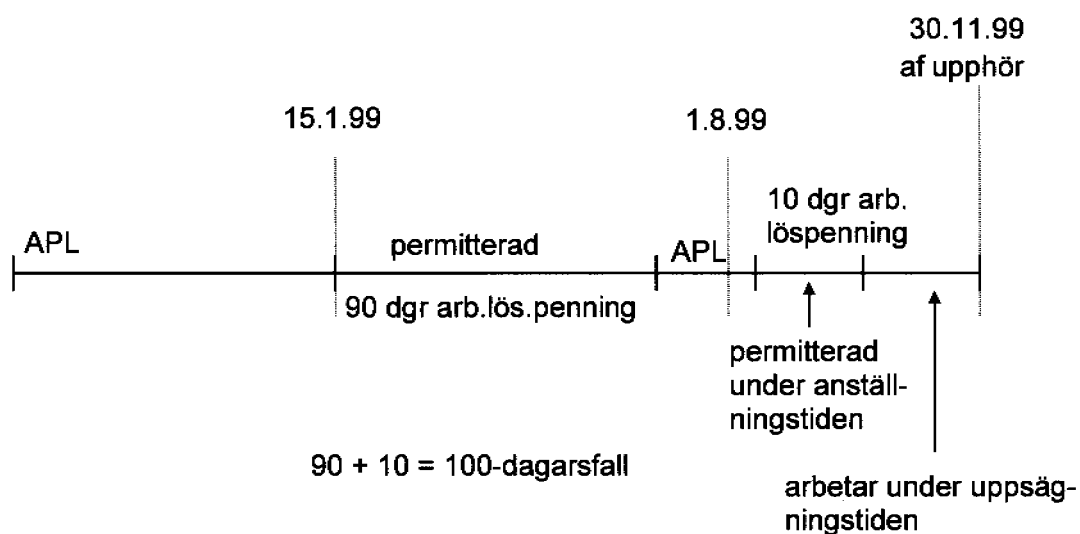
Exempel på situationer med 100

1. 100-dagarsfall "gamla regler"

Personen har fått dagpenning för 100 dagar år 1999 och har efter det börjat en ny anställning, som fortgår 1.1.2000. På grund av 100-dagarsregeln omfattas han av skyddsbestämmelsen.

2. 100-dagarsfall

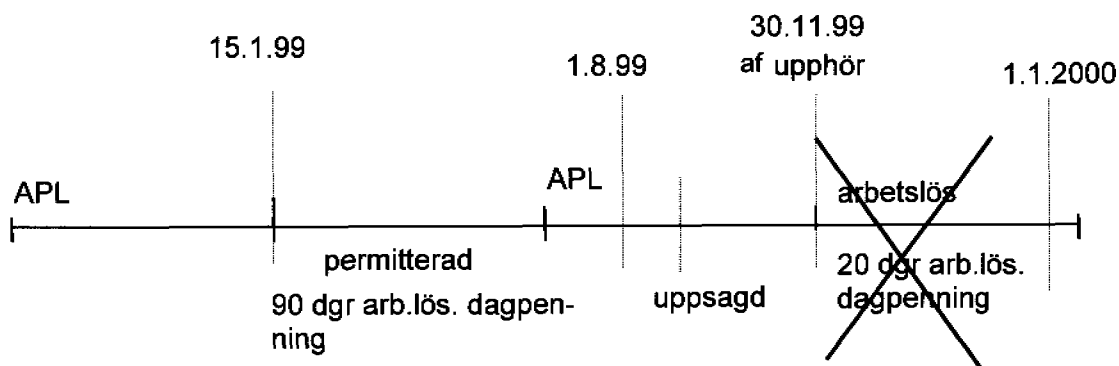

Dagpenning har betalats för 100 dagar år 1999 innan anställningen har upphört, och därför omfattas personen av skyddsbestämmelsen med stöd av 100-dagarsregeln.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

3. Inte 100-dagarsfall

Eftersom anställningen upphör på grund av en uppsägning efter 1.8.1999, beaktas dagpenningsdagarna efter att anställningen upphört inte när de 100 dagarna beräknas. Därför omfattas personen inte av skyddsbestämmelsen med stöd av 100-dagarsregeln. Om uppsägningen har skett före 1.8.1999 beaktas de 20 dagarna också när 100 dagar beräknas.

Rätt till dagpenning

Vid tillämpningen av ikraftträdelsebestämmelsen anses en arbetstagare ha rätt till arbetslöshetsdagpenning också om han när lagen träder i kraft 1.1.2000

- har självrisktid enligt 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- inte har rätt till arbetslöshetsdagpenning p.g.a. en godtagbar orsak som avses i 16 § 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa (bl.a. sjukdom, anstaltvård), eller
- inte har rätt till arbetslöshetsdagpenning p.g.a. periodisering av avgångsvederlag, semesterlön eller semesterpremie (5 § 1 mom. 13 och 15 punkten). Rätten till pension för återstående tid granskas dock normalt i dessa situationer.

Tidpunkten för uppsägningen eller permitteringen

Om personen har rätt till arbetslöshetsdagpenning när lagen träder i kraft 1.1.2000, förutsätts för att han skall omfattas av de gamla bestämmelserna dessutom att

Juridiska avdelningen

20.12.1999

- personen blivit uppsagd eller permitterad eller att han själv sagt upp sig senast 31.7.1999. Om uppsägningstiden är sex månader måste uppsägningen dock ha skett senast 30.6.1999.

Dessutom skall man beakta, att de gamla bestämmelserna tillämpas på arbetstagare som 1.8.1999 varit anställda på viss tid och anställningen har upphört under år 1999. En anställning på viss tid behöver inte sägas upp för att den skall upphöra.

3

KRAVET PÅ RÄTT TILL ÅTERSTÅENDE TID SLOPAS

För att arbetslöshetspension skall kunna beviljas har det sedan 1.1.1994 krävts att personen har rätt till återstående tid. Detta krav slopas 1.1.2000.

Arbetslöshetspension kan beviljas fr.o.m. denna tidpunkt.

- i samma form som tidigare, där pension för återstående tid ingår
- enligt de nya bestämmelserna, där vilande rätt till pension för återstående tid ingår
- som fribrev
- enligt de nya bestämmelserna till beloppet av den intjänade pensionen som beräknats enligt villkoren för anställningsförhållandet, om pensionsåldern i anställningen är lägre än 65 år (se närmare punkt 4.3).

Med pension som innehåller vilande rätt till pension för återstående tid avses en pension i vilken pensionsdelen för den återstående tiden inte ingår i arbetslöshetspensionen, utan först i ålderspensionen eller den pension som ligger till grund för familjepensionen.

Om personen enligt ikraftträdelsebestämmelsen omfattas av de gamla bestämmelserna och har rätt till pension för återstående tid, beviljas arbetslöshetspensionen innehållande pension för återstående tid. Om personen omfattas av de nya bestämmelserna och har rätt till pension för återstående tid ingår pension för återstående tid inte i arbetslöshetspensionen, utan den lämnas vilande. Om personen inte har rätt till återstående tid, beviljas arbetslösheten som fribrev.

Rätten till återstående tid granskas antingen den första tilläggsdagen, pensionsfallsdagen eller den första arbetsdagen på vilken lagen om

Juridiska avdelningen

20.12.1999

förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa tillämpas.

4

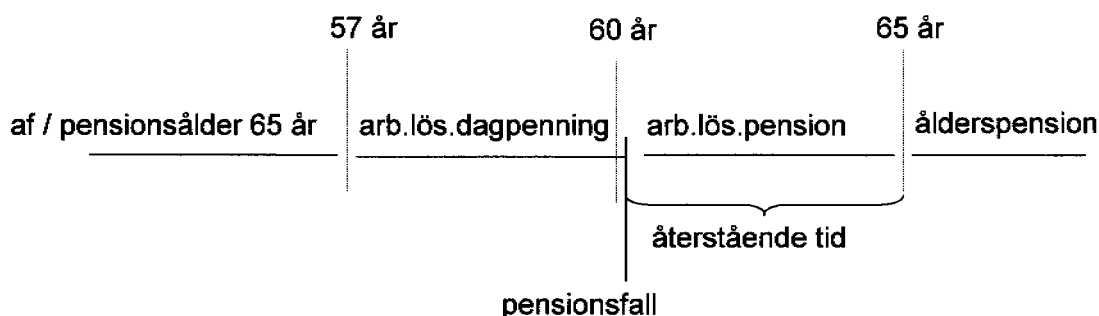
ARBETSLÖSHETSPENSIONENS BELOPP

Arbetslöshetspensionens belopp kan påverkas av vilka bestämmelser som tillämpas på pensionen, de som var i kraft före eller de som är i kraft efter 1.1.2000.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invalidpension som sökanden hade beviljats om han hade haft rätt till invalidpension vid pensionsfallstidpunkten. I arbetslöshetspensionen ingår dock inte pensionsdelen för återstående tid, även om sökanden har rätt till återstående tid vid pensionsfallet. Om sökanden inte har rätt till pension för återstående tid, beräknas arbetslöshetspensionen enligt villkoren för fribrev fr.o.m. 1.1.2000.

Arbetslöshetspensionen utökas med eventuellt arbetspensionstillägg och barntillägg som beräknats på basis av fribrevet. Den vilande pensionsdelen för återstående tid och det på den beräknade arbetspensionstillägget och barntillägget kommer att ingå först i ålderspensionen. Vid beräkningen av familjepension beaktas barntillägg inte, och dess andel av pensionsdelen för återstående tid läggs inte till förmånslåtarens pension.

Exempel

- personen har blivit arbetslös vid 57 års ålder och sedan fått inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning utan avbrott
- intjänad pension 5 100 mk/mån, pensionsgrundande lön 10 500 mk/mån
- arbetslöshetspension beviljas med vilande rätt till pension för återstående tid

Juridiska avdelningen

20.12.1999

intjänad pension	5 100,00 mk/mån
arbetspensionstillägget beräknat på den	240,00 mk/mån
	<hr/>
	5 340,00 mk/mån

- den återstående tiden beräknas från sista dagen den månaden då personen fyller 60 år fram till pensionsåldern som är 65 år

pensionsdel för vilande	420,00 mk/mån
återstående tid 4 %	
arbetspensionstillägget beräknat på den	20,00 mk/mån
	<hr/>
	440,00 mk/mån

- arbetslöshetspension betalas 5.340,00 mk/mån.
- ålderspension betalas 5.780 mk/mån
- arbetspensionstillägg tillkommer inte för det år då personen fyller 60 år, dvs. pensionsfallsåret

4.1

Arbetslöshetspensionens belopp när anställningen har sänkt pensionsålder

Villkoren och grunderna för fribrev ändras vid årsskiftet. De nya villkoren tillämpas på fribrev, där anställningen upphör 1.1.2000 eller senare. Fribrevsvillkoren tillämpas inte på arbetslöshetspensioner med vilande rätt till pension för återstående tid. De tillämpas inte heller på arbetslöshetspensioner, till vilka det hör rätt till återstående tid som är i kraft vid pensionsfallet, men i vilka den faktiska pensionen för återstående tid inte kan ingå, för att personens pensionsålder är lägre än 65 år och han har redan uppnått den.

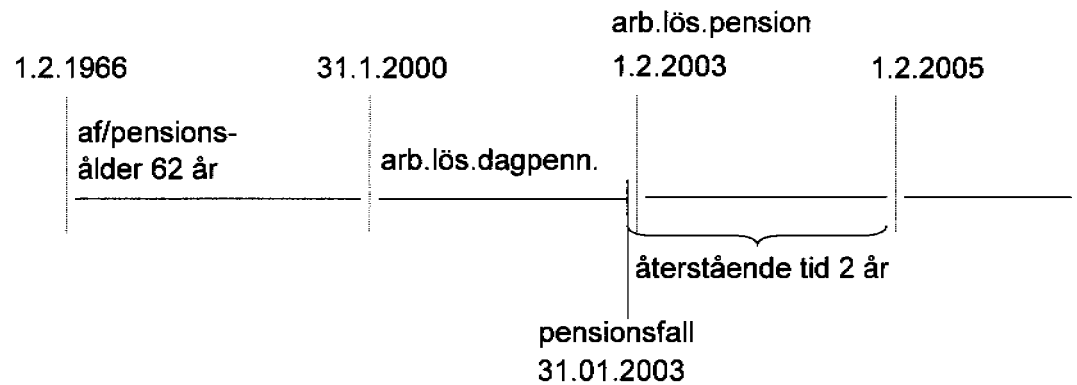
När arbetslöshetspensionen beviljas med rätt till återstående tid är den faktiska återstående tiden perioden från pensionsfallet fram till den sänkta pensionsåldern. Arbetslöshetspensionen betalas till beloppet av den på basis av anställningstiden intjänade pensionen. När en sådan arbetslöshetspension ändras till ålderspension eller familjepension läggs pensionen för återstående tid till den.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

Exempel, där pensionsåldern i anställningen är 62 år

Arbetstagaren är född 30.1.1943

- den pensionsgrundande lönen i anställningen 10 000 mk/mån
- har rätt till återstående tid, vilande återstående tid 31.1.2003-30.1.2005
- sammanlagt 745 dagpenningdagar som berättigar till arbetspensionstillägg åren 2000-2002

intjänad pension:51 %	5 100,00 mk/mån
arbetspensionstillägget	285,86 mk/mån
beräknat på den	

5 385,86 mk/mån

pensionsdel för vilande återstående tid	160,00 mk/mån
---	---------------

arbetspensionstillägget	8,97 mk/mån
beräknat på den	

168,97 mk/mån

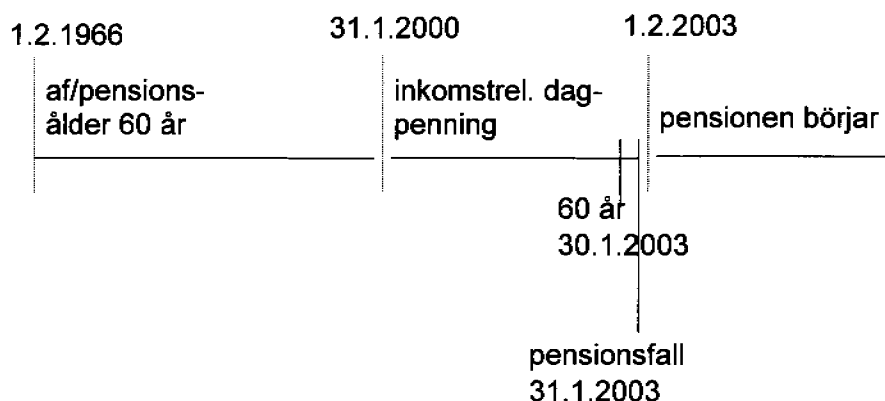
- arbetslöshetspension betalas fr.o.m. 1.2.2003, 5.385,86 mk/mån
- arbetslöshetspension betalas fr.o.m. 1.2.2005, 5.554,83 mk/mån

Juridiska avdelningen

20.12.1999

Exempel, där pensionsåldern i anställningen är 60 år

Arbetstagaren är född 30.1.1943

- den pensionsgrundande lönen i anställningen 10 000 mk/mån
- sammanlagt 745 dagpenningdagar som berättigar till arbetspensionstillägg åren 2000-2002
- rätten till återstående tid är i kraft vid pensionsfallstidpunkten 31.01.2003, men den faktiska pensionen för återstående tid kan inte läggas till pensionen, eftersom personen har uppnått pensionsåldern 31.01.2003
- enligt ändringen 1.1.2000 tillämpas villkoren och grunderna för fri-brev inte på en sådan arbetslöshetspension, utan pensionen beviljas enligt villkoren för anställningsförhållandet (dvs. utan normering). Arbetslöshetspensionen ändras fr.o.m. samma tidpunkt till en lika stor ålderspension

intjänad pension:51 %	5 100,00 mk/mån
arbetspensionstillägg åren 2000- 2002	285,86 mk/mån
	<u>5 385,86 mk/mån</u>

4.2

Nytt arbetsvillkor

En arbetstagare som varit arbetslös kan börja arbeta på nytt så att han på nytt uppfyller villkoret om 43 veckors arbete som ställs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det kan hända, om arbetsvillkoret uppfylls

Juridiska avdelningen

20.12.1999

antingen innan tilläggsdagarna börjat (26 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa) eller efter att personen fyllt 60 år. Om en sådan anställd enligt ikraftträdelsebestämmelserna fortfarande omfattas av de gamla bestämmelserna, kan han i framtiden beviljas arbetslöshetspension med pension för återstående tid.

5 PENSIONSFALLET

Pensionsfallet bestäms beroende på om de nya eller de gamla bestämmelserna (före eller efter 1.1.2000) tillämpas på arbetslöshetspensionen. Om de gamla bestämmelserna tillämpas, bestäms också pensionsfallet enligt de gamla bestämmelserna. Om de nya bestämmelserna tillämpas, bestäms pensionsfallet enligt dem.

5.1 De nya bestämmelserna

Pensionsfallet anses inträffa den dag då sökanden uppfyller alla krav för att beviljas arbetslöshetspension. Lagändringen leder alltså i allmänhet till att pensionsfallet uppskjuts. Detta inverkar på de granskningsperioder som bestäms utgående från pensionsfallet, bl.a. så att beräkningsåren för kravet på 5 års arbete under de senaste 15 åren, som är ett villkor för arbetslöshetspensionen, och kravet på 12 månaders arbete under de senaste 10 åren, som är ett villkor för rätt till återstående tid, i allmänhet förskjuts med ett år. Vid beräkningen av efterkarantiden beaktas dagar med sjukdagpenning under endast tre år före pensionsfallet, vilket innebär att förskjutningen av pensionsfallet till denna del också påverkar hur rätten till återstående tid bestäms.

Uppskjutningen av pensionsfallet höjer arbetspensionstillägget, eftersom endast dagpenningdagar efter pensionsfallsåret inte ger arbetspensionstillägg.

Pensionsfallsdagen

Pensionsfallsdagen är i allmänhet den sista dagen i månaden innan arbetslöshetspensionen börjar. Detta förutsätter att Arbetskraftsbyråns intyg har skrivit inom en månad från den dag då arbetslöshetskassans eller folkpensionskassans dagpenningssintyg har undertecknats.

Maximiantalet arbetslöshetsdagpenningar för personer som får dagpenning för tilläggsdagar går ut i slutet av den månad då personen fyller 60 år. Om Arbetskraftsbyråns intyg har undertecknats inom en månad från den dag då arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten har undertecknat intyget över betald dagpenning inträffar pensionsfallet den sista

Juridiska avdelningen

20.12.1999

dagen den månad då personen fyller 60 år. Om arbetskraftsbyråns intyg inte har undertecknats inom en månad inträffar pensionsfallet den dagen då arbetskraftsbyrån undertecknar intyget.

Exempel

- 60-årsdag 5.4
- dagpenningintyget har daterats 15.4 och arbetskraftsbyråns intyg 10.5
- pensionsfallet inträffar 30.4 och arbetslöshetspensionen börjar 1.5
- om arbetskraftsbyrån undertecknade intyget först 20.5 skulle pensionsfallet inträffa 20.5 och pensionen börja 1.6

Dagpenning betalas i slutet av kalendermånaden också när maximumantalet dagpenningdagar är 500 och tiden går ut i mitten av månaden. Som pensionsfallsdag betraktas också då den sista dagen i den månad då 500 dagar går ut, om arbetskraftsbyråns intyg har skrivits inom en månad från den dag då arbetslöshetskassans eller folkpensionsanstaltens intyg över dagpenning har undertecknats.

Företagare som uppfyller arbetsvillkoret enligt lagen om utkomststöd för arbetslösa får arbetslöshetsdagpenning på grund av samma arbetslöshetsperiod i högst 500 dagar. Företagare har inte rätt till tilläggsdagar. Om denna maximitid har gått ut redan tidigare och arbetslösheten fortgår tills personen fyller 60 år, skrivs intyget över betald dagpenning den månad då personen fyller 60 år. Om arbetskraftsbyrån har daterat intyget inom en månad från dagpenningintygets datering, inträffar pensionsfallet den sista dagen i den månad då personen fyller 60 år. Om arbetskraftsbyrån skriver sitt intyg efter mer än en månad, inträffar pensionsfallet den dagen då arbetskraftsbyrån undertecknar intyget.

5.2

De gamla bestämmelserna

När de gamla bestämmelserna tillämpas inträffar pensionsfallet den första dagen den arbetslöse får arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd under en period på 60 veckor, som räknas bakåt från den dag då dagpenningintyget undertecknats. Detta förutsätter dock att arbetskraftsbyråns intyg har daterats inom en månad från dagpenningintygets datering. Om det inom granskningsperioden på 60 veckor och en månad inte finns dagar med dagpenning eller arbetsmarknadsstöd, inträffar pensionsfallet den dagen då arbetskraftsbyrån undertecknar sitt intyg.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

6

RETROAKTIVT BEVILJANDE AV ARBETSLÖSHETSPENSION SOM FRIBREV

Sedan 1.1.1994 har en förutsättning för att få arbetslöshetspension varit att den sökande haft rätt till återstående tid. Då kravet på rätt till återstående tid slopas retroaktivt från villkoren för arbetslöshetspension, kan följande situationer uppstå:

- personen har tidigare ansökt om arbetslöshetspension men ansökan har avslagits på grund av att den sökande inte haft rätt till återstående tid, eller
- personen har inte ansökt om arbetslöshetspension över huvud taget, eftersom det vid förhandsinformationen sagts att han eller hon inte har rätt till pension på grund av att rätt till återstående tid saknas.
- många personer har i ovannämnda situation ansökt om förtida ålderspension.

6.1

Vem kan bli beviljad pension retroaktivt

Om villkoret som gäller rätt till återstående tid inte uppfyllts, har det också betydelse att man förlorat rätten till arbetslöshetspension. Att den gått förlorad kan ha berott bl.a. på sjukledighet som pågått för länge eller infallit för tidigt i förhållande till pensionsfallet, eller på andra perioder utan dagpenning (oftast ett avgångsvederlag som betalats av arbetsgivaren då en anställning upphört).

Personen kan ha fått arbetslöshetsdagpenning till maximibeloppet (26 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa) utan att för den skull omfattas av systemet med pensionsslussen, eftersom maximibeloppet har uppnåtts innan personen nått åldersgränsen som berättigar till tilläggsdagar (26 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa). Enligt lagstiftningen som gällde 1.1.1994 har personens pensionsansökan avslagits på grund av att han inte haft rätt till återstående tid. Eftersom rätt till återstående tid inte längre krävs i samband med arbetslöshetspension, bör dessa personer i framtiden beviljas arbetslöshetspension på ansökan, om de övriga villkoren för pensionen uppfylls (bl.a. 5/15-årsregeln).

Om en person senast har arbetat inom den offentliga sektorn (t.ex. KTAPL, StPL) från vilken han eller hon beviljats ålderspension med sänkt pensionsålder, och personen på grund av att tjänsteåren inte räckt till, har fått minskad dagpenning efter att ha gått i pension, har personen inte tidigare kunnat få arbetslöshetspension från fribrev från

Juridiska avdelningen

20.12.1999

den privata sektorn, då rätten till återstående tid saknats. Efter lagreformen kan dessa personer på ansökan bli beviljade pension som fribrevspension, om de övriga villkoren för pensionen uppfylls.

6.2

Förfarande på grund av lagändringarna

Ansökan som tidigare avslagits

Om en pensionsansökan har avslagits på grund av att den sökande inte haft rätt till återstående tid, beviljas arbetslöshetspensionen på ansökan som intjänad pension, dvs. som fribrev, om de övriga villkoren för arbetslöshetspension uppfylls.

Personer som inte ansökt om arbetslöshetspension på grund av att de inte haft rätt till återstående tid.

Också sådana arbetstagare som inte tidigare alls ansökt om arbetslöshetspension på grund av att de inte haft rätt till återstående tid, kan på ansökan få en fribrevspension, om de övriga villkoren för arbetslöshetspension uppfylls.

6.3

Pensionen börjar

Fribrevspension beviljas från och med början av den månad som följer efter ansökan, dock tidigast 1.1.2000. Om ansökan har gjorts i januari 2000 kan pensionen beviljas från och med 1.1.2000 då lagen träder i kraft. Om pensionsansökan lämnas in senare, beviljas pensionen från början av den månad som följer efter ansökan.

Om ansökan om arbetslöshetspension har avslagits enligt de gamla bestämmelserna och den som ansökt om pension redan har avlidit, behandlas dennes arbetslöshetspensionsärende inte på nytt. Det här beror på att arbetslöshetspensionen är en personlig förmån som andra personer inte mer kan ansöka om efter dödsfallet.

6.4

Personer som får förtida ålderspension

En person kan efter ett nekande arbetslöshetspensionsbeslut eller på basis av de råd han eller hon fått vid förhandsinformationen ha ansökt om förtida ålderspension. Om beslutet om förtida ålderspension redan har vunnit laga kraft, kan pensionsbeslutet inte längre ändras i efterskott, utan sådana personer omfattas inte av lagreformen.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

6.5

Intyg över arbetslöshet och datum för pensionsfallet

Förutsättningarna för att få arbetslöshetspension är bl.a. att arbetstagaren under sammanlagt minst fem år av de senaste 15 åren innan personen blivit arbetslös har tjänat in grundpension enligt arbetspensionslagarna eller annan motsvarande pension. Dessutom bör den sökande uppvisa ett intyg från Arbetskraftsbyrån över att han eller hon är registrerad hos Arbetskraftsbyrån som arbetslös arbetssökande och inte kan anvisas arbete. Personen skall också uppvisa ett intyg av arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten över att han eller hon inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning. Pensionsfallsdatumet bestäms enligt dateringen i arbetslöshetsintyget.

Ansökan som avslagits

Om ansökan om arbetslöshetspension tidigare har avslagits på grund av att personen inte haft rätt till återstående tid, behöver den sökande inte foga ett nytt arbetslöshetsintyg som bilaga till ansökan. Pensionsfallsdatumet bestäms enligt de gamla bestämmelserna, dvs. det är den dag för vilken den sökande första gången betalats arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd under de senaste 60 veckorna, räknat från ett datum tidigast en månad före datumet på Arbetskraftsmyndigheternas intyg. I sådana situationer kan man alltså använda uppgifterna i det gamla intyget.

Personer som inte ansökt om pension

Då pension beviljas för sådana arbetstagare som inte tidigare har ansökt om pension på grund av att de inte har haft rätt till återstående tid, bestäms pensionsfallsdatumet enligt de gamla bestämmelserna. I sådana fall skall sökanden bifoga ansökan ett intyg om att dagpenning har betalats och att personen varit arbetssökande. I princip bestämmer utbetalaren av dagpenningen "tekniskt" datumet för pensionsfallet. Om kassan - utan att personen har ansökt om pension - tidigare har skrivit ett intyg för personen om att rätten till dagpenning är uppfylld och om intyget också innehåller Arbetskraftsbyråns stämpel, kan detta intyg användas för att bestämma pensionsfallsdatumet.

Om det inte tidigare har skrivits något arbetslöshetsintyg, skaffar den sökande själv ett sådant. Om ett intyg redan har skrivits, utreder pensionsanstalten huruvida arbetslösheten fortgår, antingen per telefon hos Arbetskraftsbyrån, eller kontrollerar från 3270-bilderna om den sökande får arbetsmarknadsstöd från FPA.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

7

ARBETSLÖSHETSPENSION ÄNDRAS TILL ANNAN PENSION

7.1

Arbetslöshetspension blir ålderspension

Om arbetslöshetspensionen har beviljats enligt de gamla bestämmelserna och innehåller pension för återstående tid, ändras inte pensionsbeloppet då arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension.

Då en arbetslöshetspension som har beviljats som pension som omfattar vilande rätt till återstående tid ändras till ålderspension, läggs pensionen för återstående tid till ålderspensionen.

Exempel

- anställningens pensionsgrundande lön 10 000 mk/mån

- tid i arbete 25 år = 300 månader

intjänad pension 37,5 %	3 750,00	mk/mån
arbetspensionstillägg räknat på detta 10,2 %	382,50	mk/mån
	<hr/>	
	4 132,50	mk/mån

pension för vilande återstående tid 4 %	400,00	mk/mån
arbetspensionstillägg räknat på detta 10,2 %	40,80	mk/mån
	<hr/>	
	440,80	mk/mån

- arbetslöshetspension betalas 4 132,00 mk/mån

- ålderspension betalas 4 573,30 mk/mån

Om rätten till återstående tid har gått ut då arbetslöshetspensionen beviljas och pensionen beviljas som fribrevspension, sker ingen ändring i pensionsbeloppet då pensionen ändras till ålderspension.

7.2

Arbetslöshetspension ändras till förtida ålderspension

Om arbetslöshetspensionstagaren ansöker om förtida ålderspension och personen har rätt till sådan, upphör arbetslöshetspensionen då den förtida ålderspensionen börjar.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

Om arbetslöshetspension har beviljats till beloppet av den intjänade pensionen (=fribrevspension), räknas endast förtidsminskningen till pensionen enligt antalet månader som pensionen har tidigare lagts.

Om arbetslöshetspension har beviljats med pension för återstående tid räknas den förtida ålderspensionen enligt följande (oberoende av om pension för återstående tid betalas i samband med arbetslöshetspensionen eller inte):

- till den intjänade pensionen (=fribreven) räknas den pension som tjänats in mellan pensionsfallet och tidpunkten då arbetslöshetspensionen upphört. Efter detta läggs sedan till eventuellt arbetspensionstillägg och barnförhöjning, och pensionen samordnas. Den samordnade pensionen förtidsminskas enligt antalet månader som pensionen tidigare lagts.

7.3

Arbetslöshetspension som ändras till invalidpension eller individuell förtidspension

Om arbetslöshetspensionstagaren blir arbetsoförmögen är den fulla invalidpensionen eller den individuella förtidspensionen lika stor som den arbetslöshetspension som betalats. Om arbetslöshetspensionen har omfattat vilande rätt till pension för återstående tid, räknas inte denna vilande pensionsdel för återstående tid till invalidpensionen eller den individuella förtidspensionen.

Pensionen för återstående tid och eventuella arbetspensionstillägg och barnförhöjning för denna tid räknas dock till pensionen då den ändras till ålderspension, också i de fall då arbetslöshetspensionen först har ändrats till invalidpension.

7.4

Familjepension efter arbetslöshetspension eller efter arbetslöshetspension som ändrats till invalidpension

Familjepensionens belopp bestäms på basis av förmånslåtarens ålderspension enligt minimivillkoren i lagen eller enligt den invalidpension till fullt belopp som personen fick vid sin död. Om förmånslåtarens egen pension har omfattat vilande rätt till pension för återstående tid, räknas den och eventuella arbetspensionstillägg till den pension som familjepensionen baserar sig på.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

8 BEVILJANDE AV ARBETSLÖSHETSPENSION EFTER ANNAN PENSION

8.1

Delinvalidpension som ändras till arbetslöshetspension

En person som får delinvalidpension kan ha rätt till arbetslöshetsdagpenning, som senare kan ge rätt till arbetslöshetspension.

Om en arbetstagare som får delinvalidpension uppfyller villkoren för arbetslöshetspension, ändras pensionen på ansökan till arbetslöshetspension. Den är lika stor som den invalidpension personen skulle ha fått om delpensionen hade ändrats till full invalidpension. I detta fall räknas dock inte pensionsdelen för vilande återstående tid till arbetslöshetspensionen. Arbetslöshetspensionen skall dock minst motsvara den delpension som betalats, om inte annat föreligger t.ex. på grund av samordningen. Om arbetslöshetspension beviljas för samma tid för vilken delpension har betalats, anses delpensionen vara en delbetalning av arbetslöshetspensionen.

Exempel

Personens delinvalidpension är 2 500 mk/mån, varav pensionsdelen för återstående tid är 500 mk/mån.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som full invalidpension, dvs. 5 000 mk/mån, varav pensionsdelen för återstående tid är 1 000 mk/mån.

Arbetslöshetspensionen betalas utan pension för återstående tid, dvs. till ett belopp av 4 000 mk.

De nya bestämmelserna tillämpas om pensionsfallen för både delinvalidpension och arbetslöshetspension inträffar 1.1.2000 eller senare, och den sökande inte hör till kategorin som skyddats med ikraftträdelsebestämmelsen.

I övriga fall tillämpas fortfarande de gamla bestämmelserna, enligt vilka arbetslöshetspensionen kan omfatta full pension för återstående tid.

8.2

Arbetslöshetspension efter deltidspension

Om en person som får deltidspension blir arbetslös, upphör hans deltidspension. Efter att anställningen upphört, kan personen få arbetslöshetsdagpenning och uppfylla villkoren för arbetslöshetspension.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

Det kan också ske sådana ändringar i deltidspensionstagarens arbetstid eller förvärvsinkomster att personen inte längre har rätt till pension. Personen kan dock ha rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning och senare till arbetslöshetspension.

I de båda ovannämnda situationerna kontrolleras att villkoren för återstående tid uppfylls då arbetslöshetspension beviljas. Om villkoren uppfylls, beviljas heffektiv arbetslöshetspension, men den betalas utan pensionsdelen för återstående tid. Pensionsdelen för återstående tid i anknytning till såväl anställningar som eventuella pensionsperioder (=inkomstbortfall) räknas senare till ålderspensionen eller familjepension som beviljas efter en sådan arbetslöshetspensionstagare.

De nya bestämmelserna tillämpas om pensionsfallet för arbetslöshetspension inträffar 1.1.2000 eller senare och den sökande inte hör till kategorin som omfattas av skyddsbestämmelsen.

8.3

Tidigare grunder

Bestämmelserna för beviljande av pension på tidigare grunder förändras inte i detta sammanhang.

9

PENSIONS FÖRSÄKRING UNDER PENSIONERING

För arbete som utförts under tid med heffektiv pension, d.v.s. pension för återstående tid, behöver arbetsgivaren inte betala försäkringspremier enligt APL.

Arbetslöshetspension som beviljats där en pensionsdel med vilande rätt till återstående tid ingår, anses som heffektiv pension, och för arbete som utförts under denna tid tjänar man inte in pension och arbetsgivaren behöver inte betala APL-premier för en sådan arbetstagares förvärvsinkomster. Även invalidpension och individuell förtidspension som beviljats som fortsättning på en sådan arbetslöshetspension anses som heffektiva.

Om pensionen beviljats som fribrev, tjänar man in ny pension för arbete under denna tid. I så fall skall arbetstagarens förvärvsarbete försäkras enligt arbetspensionslagarna.

Försäkringspremierna enligt KAPL och KoPL uttas alltid även för en pensionerad arbetstagares KAPL- och KoPL-förvärvsinkomster, oberoende av om pensionen inkluderar återstående tid eller ej.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

10

FÖRBÄTTRING AV ÄLDRE ARBETSTAGARES SYSSELSÄTTNINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

För att förbättra sysselsättningsförutsättningarna för äldre arbetstagare stiftades en tidsbegränsad speciallag som trädde i kraft 1 juli 1998 (lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa). Avsikten med lagen var att en äldre arbetslös person skall kunna ta emot ett lägre avlönat arbete än tidigare utan att pensionsdelen för den återstående tiden beräknas på basis av detta arbete med lägre lön.

Då lagen tillämpades förutsattes att personen hade rätt till återstående tid också vid tidpunkten för pensionsfallet, utom när en anställning som varar högst tio månader börjar. Om en sådan person blev anställd efter det att han eller hon börjat få arbetslöshetsdagpenning för tilläggsdagar enligt 26 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa, kvarstod enligt 6 a § 3 mom. APL rätten till återstående tid på grundval av den tidigare anställningen till tidpunkten för pensionsfallet.

Rätten till återstående tid kvarstod dock inte alltid, om den 55 år fyllda arbetslösa tog emot arbetet före den första tilläggsdagen. Detta berodde på att rätten till arbetslöshetsdagpenning kunde börja på nytt på basis av en ny anställning som började före den första tilläggsdagen och som varade högst tio månader. Eftersom en förutsättning för att få pension är att rätten till arbetslöshetsdagpenning upphört, förflyttades tidpunkten för pensionsfallet samtidigt framåt, beroende på att arbetslöshetsdagpenningen började på nytt. När rätten till återstående tid granskades vid tidpunkten för pensionsfallet, hade det i dylika fall redan gått så lång tid sedan den tidigare anställningen med bättre lön upphört, att det inte längre förelåg rätt till återstående tid på basis av den tidigare anställningen. Den återstående tiden anslöts då enligt 3 § 4 mom. i den nämnda speciallagen (cirkulär A 20/98) till en ny anställning som varade högst tio månader.

10.1**Lagändring 1.1.2000**

Den tidsbegränsade lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa har görs permanent från 1.1.2000.

Vidare ändras lagen så att rätten till återstående tid granskas och fastställs endast i början av den första anställningen som pågått högst tio månader. Det förutsätts alltså inte längre att man skall ha rätt till återstående tid också vid tidpunkten för pensionsfallet.

Juridiska avdelningen

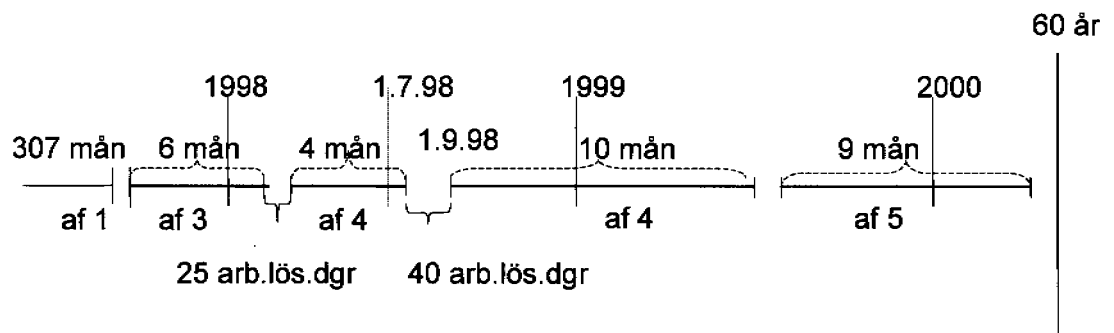
20.12.1999

Om rätten till återstående tid är i kraft på basis av en tidigare anställning när anställningen som varar högst tio månader börjar, kan man inte längre förlora sin rätt till återstående tid ens p.g.a. en ny dagpenningperiod. Rätten till återstående tid bibehålls också i det fall att anställningen till vilken den hänför sig har upphört före 1.1.2000.

Då pensionen beräknas, räknas tiden från pensionsfallet fram till pensionsåldern som pensionsgrundande tid. Pension tjänas in ända till pensionsfallet enligt normala intjäningsbestämmelser på grundval av alla anställnings- och tjänsteförhållanden som uppfyller villkoren i lagen och som upphört efter anställningen med rätt till återstående tid.

Exempel

En arbetstagare som är född 27.6.1940

Rätten till återstående tid hänför sig till en anställning på sex månader som upphörde 1998 (anställning 2), eftersom rätten till återstående tid var i kraft då den första anställningen på högst tio månader började 1.9.1998 (anställning 4). På anställning 3 tillämpas inte lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa, eftersom den inte föregås av 30 arbetslöshetsdagar. Granskningen av rätten till återstående tid företas således i början av anställning 4. Återstående tid kan alltså anslutas till en anställning som upphört innan lagändringen träder i kraft. I exemplet omfattas personen av skyddsbestämmelser, eftersom lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa tillämpas på en anställning som pågår 1.1.2000.

En ny dagpenningperiod som börjar efter att lagändringen träder i kraft upphäver inte redan intjänad rätt till återstående tid. Om personen inte fått dagpenning i 500 dagar vid utgången av den månad då han eller hon fyller 60, förskjuts pensionsfallet.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

11

SPECIALDRAG I KAPL OCH KoPL

Då man tillämpar lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa, beaktar man även vid granskningen av en KAPL- och KoPL-anställnings verkliga längd om lagen lämpar sig för en anställning som varar högst tio månader enligt dessa lagar. Inkomsten för anställningen har således ingen betydelse.

Pensionsskyddscentralens anställningsregister innehåller månatliga redovisningsuppgifter om lönerna på basis av KAPL- och KoPL-anställningar. Om samma arbetsgivare har över tio redovisningsmånader efter varandra, måste man reda ut anställningens exakta längd. Om arbetsgivaruppgifterna är bristfälliga, hjälper LEL Arbetspensionskassan till med att skaffa fram informationen.

Om den återstående tiden bestäms antingen enligt KAPL eller KoPL vid tillämpning av speciallagen, kan man dock vid beräkandet av den pensionsgrundande lönen för återstående tid även beakta lönerna för anställningar som omfattas av speciallagen, om den sökande har en sammanhängande KAPL/KoPL-arbetskarriär.

Man har kommit fram till ett sådant förfarande, för att inte pensionsberäkningen skall bli oskäligt svår och för att den pensionsgrundande lönen i KAPL och KoPL avgörs på basis av hela arbetskarriären.

12

FÖRFARANDE VID AVGIVANDE AV PENSIONSBESLUT

12.1

Innehållet i pensionsbeslutet

När pensionsanstalten beviljar en person arbetslöshetspension, fastställer den genom samma beslut både arbetslöshetspensionens och den framtida ålderspensionens belopp. Detta är motiverat, eftersom både arbetstagarens arbetslöshetspensionsbelopp och eventuella vilande rätt till återstående tid i anslutning till ålderspensionen räknas på basis av arbetslöshetspensionens pensionsfall. Också med tanke på eventuellt ändringssökande är det ändamålsenligt att avgöra båda pensionerna genom samma beslut.

Med pensionsbeslutet skall man fastslå att, om personen återvänder till förvärvslivet så att arbetslöshetspensionen dras in, ändras ålderspensionens belopp som meddelats genom beslutet, eftersom pensionsbeloppet då räknas på nytt.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

När arbetslöshetspensionstagaren närmar sig åldern för ålderspension skall pensionsanstalten skicka honom eller henne ett brev som redogör för ålderspensionens belopp efter indexförhöjningarna. Ålderspensionens belopp får då inte mera överklagas. Man kan inte föra in ålderspensionens belopp i Pensionsskyddscentralens register i samband med beslutet om arbetslöshetspension, utan pensionsanstalten måste göra en separat anmälan till Pensionsskyddscentralens register när pensionstagaren närmar sig pensionsåldern.

Om arbetslöshetspensionen inte innehåller en pensionsdel med vilande rätt till återstående tid, pensionsförsäkras arbete som utförs under tiden med arbetslöshetspension och den intjänade nya pensionen läggs till personens ålderspension. Då skall personen ges ett nytt separat beslut om ålderspensionen.

Offentliga sektorns pensionsanstalter ger de sökande separata beslut både när arbetslöshetspensionen och ålderspensionen börjar.

12.2

Ändringar efter att pensionsbeslut givits

Ny samordning

Om pensionstagaren beviljas en ny förmån som skall beaktas vid samordningen eller om en sådan förmåns belopp ändras, görs en ny samordning av pensionen.

När arbetslöshetspension dras in

Om en arbetslöshetspensionstagare återgår till förvärvsarbete och inte ansöker om ny utbetalning av den avbrutna pensionen inom ett år från avbrottet, dras arbetslöshetspensionen in. Då blir man också tvungen att beräkna ålderspensionens belopp på nytt. Ett kortare avbrott i arbetslöshetspensionen än ett år påverkar inte ålderspensionens belopp.

13

ANSVARET FÖR ARBETSLÖSHETSPENSIONERNA

13.1

Fonderingen

I § 12 APL föreskrivs hur pensionsanstalternas gemensamma ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen avgörs och hur pensionsanstalternas kostnader för pensioner och rehabiliteringspenning fördelas mellan pensionsanstalterna. Hur arbetsgivarna ansvarar för pen-

Juridiska avdelningen

20.12.1999

sionskostnaderna bestäms i de av social- och hälsovårdsministeriet godkända specialmotiveringarna.

Nu ändras 12 § 2 mom. APL så att fonderingen av heffektiva invalid- och arbetslöshetspensioner förenhetligas. I fortsättningen fonderas 80 procent av pensionen för vardera pensionslaget. Ifrågavarande ändring gäller även individuell förtidspension, rehabiliteringsstöd och rehabiliteringspenning.

Det nuvarande kravet på minst fem års anställning slopas i villkoren för fondering av arbetslöshetspension.

I APL:s premieteknik tillämpas en s.k. självriskteknik antingen helt eller delvis på invalidpensions- och arbetslöshetspensionskostnaderna för andra än små arbetsgivare (färre än 50 anställda). Självriskandelen bestäms för tillfället på olika sätt för premiens invalidpensions- och arbetslöshetspensionsdelar. Denna teknik kommer att förenhetligas genom att ändra specialgrunderna för grundpensionsförsäkringen enligt APL.

13.2

Ikraftträdande

Ändringarna i pensionsanstaltens ansvar för arbetslöshetspensionerna skall gälla pensioner som beviljas enligt de nya bestämmelserna med vilande rätt till återstående tid. Då fonderingen i allmänhet gäller endast heffektiva pensioner, gäller ändringarna inte de fribrevspensioner där rätten till återstående tid inte längre gäller, utan där förfar man enligt de gamla principerna.

Vad gäller invalidpensioner tillämpas ändringarna, om pensionsfallet inträffar under lagens giltighetstid.

13.3

Arbetstagare som anställs i en ålder av över 50 år

För att inte arbetsgivare med självrisk skall avstå från att anställa äldre arbetskraft av rädsla för risken för arbetsoförmåga eller arbetslöshet och kostnaderna den medför, kommer man att ändra specialgrunderna för grundpensionsförsäkringen enligt APL. Om en arbetstagare som anställts i en ålder av över 50 år eventuellt blir sjuk eller arbetslös under anställningens tre första år, delas kostnaderna för invalid- och arbetslöshetspensionen mellan varje pensionsanstalts arbetsgivare med självrisk.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

13.4

Grunder för befrielse från arbetsgivarspecifik självrisk vid arbetslöshetspension

Den arbetsgivarspecifika självrisk vid arbetslöshetspension bestäms i specialgrunderna för grundpensionsförsäkringen enligt APL. För att undvika oskäligheter i den arbetsgivarspecifika självrisk vid arbetslöshetspension föreligger ingen självrisk vid arbetslöshetspension i situationer, där anställningen upphört av andra skäl än medicinska genom laglig uppsägning eller hävning på individuella grunder, eller om arbetstagaren säger upp sig av egen fri vilja.

För att förhindra att självrisk kringgås måste man reda ut att fallen inte till någon del inbegriper uppsåt att kringgå arbetsgivarens självrisk, påtryckning mot arbetstagaren eller uppmuntran till uppsägning. Till exempel har det i praktiken visat sig att ekonomiska förmåner som utbetalas i samband med att anställningen upphör (utvecklingspeng o.s.v.) att det är fråga om fall som kan jämföras med uppsägning på produktionsekonomiska skäl som omfattas av självrisk. Då arbetstagaren säger upp sig själv, bär arbetsgivaren självrisk även då uppsägningen bevisligen beror på skäl som orsakats av arbetsgivaren och som avses i 43 § 3 mom. arbetsavtalslagen. I oklara fall har arbetsgivaren alltid självrisk.

Vid behov avgör Pensionsskyddscentralen om självrisk föreligger.

Vid alla fall av arbetslöshetspension skickar pensionsanstalten en faktura som hänför sig till självrisk till storarbetsgivaren. Om arbetsgivaren inte anser sig ha självrisk på nämnda grunder, kan arbetsgivaren sända en skriftlig utredning till pensionsanstalten för att befrias från självrisk.

Om arbetsgivaren tillställt pensionsanstalten en sådan skriftlig utredning, kan pensionsanstalten be Pensionsskyddscentralen om ett utlåtande. Härvid undersöker Pensionsskyddscentralen riktigheten i arbetsgivarens påstående och motiveringar samt hör vid behov både arbetsgivaren och arbetstagaren.

För sitt utlåtande utreder Pensionsskyddscentralen om det föreligger domstolsbeslut eller -avtal om saken. Pensionsskyddscentralen utreder också hur arbetstagarens uppsägning inverkat på hans eller hennes rätt till arbetslöshetsdagpenning. På basis av dessa utredningar samt arbetsgivarens och arbetstagarens utredningar ger Pensionsskyddscentralen ett utlåtande till pensionsanstalten, om de omständigheter som lett till att anställningen upphört uppfyller de kriterier på basis av vilka arbetsgivaren befrias från självrisk enligt premiegrunderna.

Juridiska avdelningen

20.12.1999

När grunder för befrielse från självrisk föreligger, överförs ansvaret för fonderingen av arbetslöshetspensionen på pensionsanstaltens arbetsgivare med självrisk att betalas gemensamt av dem i enlighet med premiegrunderna.

13.5

Pensionskassor och pensionsstiftelser

De ovan anförda grunderna för ändring av beräkningsgrunderna som gäller arbetstagare som anställs i en ålder av över 50 år samt grunderna för befrielse från den arbetsgivarspecifika självrisken vid arbetslöshetspension gäller inte pensionskassor och inte heller pensionsstiftelser.

13.6

Kringgående av skyldighet att ordna pensionsskydd

Tidigare har en storarbetsgivare med självrisk kunnat påverka sina pensionsutgifter t.ex. genom att dela företaget i mindre enheter och flytta över äldre arbetstagare till dessa småföretag som inte omfattas av självrisk. Lagbestämmelserna har hittills inte gett pensionsanstalterna möjlighet att förbigå dessa arrangemang.

Om dessa arrangemang uppenbarligen företagits i avsikt att kringgå självrisk, kommer pensionsanstalten i fortsättningen att kunna vidta åtgärder mot dem. Till 1 § 6 mom. APL, där kringgående av skyldigheten att ordna pensionsskydd regleras redan nu, har fogats en bestämmelse för att förhindra kringgående av försäkringspremier. Enligt den nya bestämmelsen skall man då försäkringspremie uttas förfara i enlighet med sakens verkliga natur och syfte, om rättshandlingen har getts ett innehåll som inte motsvarar sakens verkliga natur eller syfte i avsikt att undgå att betala försäkringspremie.

Om alltså företagets arrangemang klart avser att kringgå bestämmelserna om arbetsgivarens ansvar för arbetsoförmåga eller arbetslöshet, kan pensionsanstalten påföra försäkringspremie i enlighet med situationen före nämnda arrangemang. Om arbetsgivaren kan framföra klara företagsekonomiska motiveringar för företagsarrangemangen, har pensionsanstalten ingen anledning att lägga sig i saken. I sådana situationer görs bedömningen alltid skilt för varje fall.

Arbetsgivaren kan genom grundbesvär som avses i 22 § APL ansöka om ändring av pensionsanstaltens avgörande.

Om det uppstår oklarhet huruvida det är fråga om kringgående av försäkringspremie, kan ärendet i fortsättningen också överföras till Pen-

Juridiska avdelningen

20.12.1999

sionsskyddscentralen för avgörande. Ansökan till Pensionskyddscentralen kan göras av ifrågavarande arbetsgivare eller pensionsanstalt. Arbetstagaren anses i en dylik situation inte vara part i frågan, och således har han eller hon inte rätt att lämna in ansökan. Pensionskyddscentralen ger ett överklagbart beslut i ärendet.